

OBSAH

Předmluva 3

Úvodní slovo 4

I. PŘEDPOKLADY: ZVĚST NEJSTARŠÍ CÍRKVE 5

1/ Zmrtvýchvstání Páně 6

Svědectví apoštolské - Různé christologie - Eschatologický charakter události vzkříšení - Vzkříšení a víra - Souvislost s parusí - Hlavní typy zpráv o vzkříšení - "Třetí den" - Hrob - "Nanebevstoupení" - "Nadhistoričnost" vzkříšení

2/ Přítomnost a budoucnost Páně. Duch daný církvi 17

Vzpomínka a očekávání - Tradice a naděje - Problém přítomnostního momentu - Církev a Duch svatý

3/ Život prvotních sborů 24

1. Kult nejstarší církve 24

Chrám a shromáždění po domech - Slovní bohoslužba - Lámání chleba - Křest

2. Obecenství lásky 26

3. Zřízení a úřady nejstarší církve 28

Apoštolové - Sbor sedmi - Starší a biskupové - diakoni - Charismatikové - Duchovní základ apoštolské autority - Problém místního motivu

4. Směry a střediska 33

Hebreové a helénisté - Universalismus helénistů a Ježíš - Dvojí směr v helénistickém prvokřesťanství? - Význam Antiochie - Apoštolský "koncil" a "dekret" - Jednota církve jako požadavek víry

4/ Počátky theologické práce 37

Theologické myšlení a theologická práce - Starobylá christologie - Mesiášovo utrpení - Mesiášské tituly - Důkaz z Písem - Smysl smrti Kristovy - Pronikání pojmu víry

II. THEOLOGIE APOŠTOLA PAVLA 41

1/ Úvodní poznámky 42

1. Prameny 42

2. K životopisu 42

Původ a průprava - Obrácení - Pavlova misie: průběh - Apoštolská autorita - Pomocníci - Oblasti - Zacílení - Navázání na synagógu - Obsah kázání - Osobní rysy - Věznění, proces a konec života - Chronologie Pavlova života

3. Rozvrh dalšího výkladu a literatura 53

2/ Eschatologický rámec Pavlovy zvěsti 56

1. Učilenost k budoucím událostem 56

Učilenost - Představa dvou věků - Diskuse - Konkrétnost Pavlových označení budoucího věku

2. Christocentrická aktualizace eschatologie 59

Výrazy pro christologické zaměření eschatologie: bytí v Kristu, církev, slovo, víra, naděje, láska

3. Spor o mystický výklad 61

Bousset - Schweitzer - Spojení přítomnosti a budoucnosti pohybu Božího zjevení / "rozdvojená eschatologie" / - Jednostrannost korintských entusiastů - Futurum království Božího - "Spasení"

4. Obraz posledních dnů 63

Parusie jako druhý příchod - Zkrácená lhůta a důsledky pro etiku - "zdržení" dne Páně - 2Te.2 - Nevypočitatelnost eschatologického

data - Naléhavost - Kristus jako prvotina zesnulých / 1K.15/ -

Dvojí vzkříšení? - Království Kristovo a království Boží - Nesmrtelnost a vzkříšení - "Vnitřní člověk" - Mezidobí mezi smrtí a

vzkříšením

5. Smysl Pavlovy eschatologie 70

Zvěst o pohybu Božího zjevení smyslem Pavlovy eschatologie -

Christocentrické přeznačení - Budoucnostní pol hrází proti gnosi -

Specifická eschatologie podkladem dialektického pohybu Pavlova myšlení

3/ Ježíš Kristus 72

1. Úvodem 72

Základní schéma christologie

2. Preexistence 74

Odvěký Syn - Výklad F.2,6 - Obraz Boží - Představa Pračlověka? -

Vztah Kristův ke stvoření - Nevázání na spekulace o prostředníku

stvoření: moudrost, Logos

3. Inkarnace 77

a/ Příchod Kristův "v podobnosti člověka" 77

Inkarnace a přitom totožnost s věčným Synem - Zrození z ženy -

Určitý čas a místo - "Ze semene Davidova" - Jména Ježíš a Kristus

b/ Kříž 81

Poslušnost do smrti - "Zástupnost" smrti - Oběť - Překonání hříchu -

Konec starého věku - Konec zákona - Bůh v kříži jednající

se světem - Účast na Kristově kříži

4. Zmrtvýchvstalý Pán 88

Vzkříšení povýšením a otevřením smyslu kříže - Titul Pán - Poměr

Kristův k Otci - Porušení monotheismu? - Pán a Duch - Trojiční

problematika - Oslavený Pán = pozemský Ježíš - Vzkříšení a nový

Boží lid - Církev tělo Kristovo - Vzkříšení a ospravedlnění - No-

vý život

5. Přicházející Pán 96

Spasitel - Soudce - Bytí s Kristem

6. Původ a jádro Pavlovy christologie 98

6. Původ a jádro Pavlovy christologie 98
 Rozvinutí předkřesťanské mesiologie? - Přiznání ke kříži a vzkříšení jádrem i zdrojem christologie

4/ Církev a svátosti 99

1. Nová smlouva, nový Izrael 100
 Pojem *διαθήκη* - Vyvolení a zavržení Izraele - Nový lid Mesiášův jako ostatek - Kristus jako základ nového lidu - Universalisace přívlastků lidu Božího - Naděje spasení Izraele

2. Termín církve 105
 Starozákonní a řecký podklad pojmu *ἐκκλησία* - Místní sbor a celek lidu Kristova - "Svatí" - Vyvolení církve v Kristu

3. Duch a jeho dary 108
 Přítomné království Kristovo a budoucí království Boží - Dar Ducha jako eschatologická realita - Hlavní dary Ducha. Rozmanitost charismat a jejich vázanost na Slovo - Nebezpečí pneumatického pojetí církve - Duch ze slyšení víry - Zvěst jako stále nový základ církve podle 2K

4. Theologie církve 112
 Církev zařazena do kategorií eschatologických - Zvládnutí sociologických sil - Viditelnost a neviditelnost církve - Pohyblivost názorů na církevní úřad - "Správní" funkce, episkopové a diakoni - Christologický a eklesiologický podklad kázně - Církev a svět - Kázeň jako bratrské napomínání

5. Obecenství víry a lásky 117
 Výraz *κοινωνία* - Účastenství na Ježíši Kristu - Výrazy *συν-* - Vzájemné obecenství modliteb - Vzájemná péče hmotná i duchovní - Hledisko budování církve - Láska jako svazek přítomnosti a budoucnosti

6. Tělo Kristovo 123
 Jednota církve uprostřed rozmanitosti - Kořeny tohoto pojmu

7. Svátosti 126
 a/ Obecný pojem svátostí 126

b/ Křest 126
 Konstituování těla Kristova - Universalismus křtu - Účast na smrti a zmrtvýchvstání - Indikativy a imperativy - Substanciální představy u Pavla - Křest a eschatologie - Křest za mrtvé

c/ Stůl Páně 130
 Pavlova zpráva o poslední večeři - Odloučení od "hodů lásky" - Stůl Páně jako aktualizace soudu - Vztah k živlům - Osobní vztah k přítomnému Pánu základem stolu Páně - Stůl Páně jako aktualizace smlouvy, jako rekonstituce církve

5/ Spravedlnost z víry 135

1. Centrálnost tematu ospravedlnění 135
 Eklesiologický kontext - Spory o ospravedlnění z víry v rámci novozákonního kánonu /Jakub/ - Nelze vycházet z termínů, nýbrž z intence - Námitky proti učení o ospravedlnění z víry; nejzávažnější z nich:

mythičnost novozákonního světoobrazu /eschatologický soud/ - Pojetí W. Wredeho a A. Schweitzera - Pavel věnuje tomuto učení rozhodující míru své pozornosti /Ř. podává záměrně hlavní rysy Pavlova theologického programu - Význam Bultmannova přístupu/

2. Eklesiologický problém 141

Polemika proti požadavku obrázky - Nejde o misijní oportunismus - Polemika proti jeruzalémské praxi, odvozené z přesvědčení, že Ježíš Kristus je Mesiášem Izraele - To neznamená odmítnutí Zákona a zaslíbení daných Izraeli

3. Christologická odpověď 143

Dědictví Izraele se koncentruje v Kristu - Podíl na spasení se nabývá osobní důvěrou v Krista - Boží osobní podíl na dědictví lidu staré smlouvy: Kolektivní rozměr, závažnost Ř.9-11 /Käsemann, Müller aj./ - Starozákonní analogie kontinuity, založené ne na pokrevním svazku, nýbrž na vyvolení přijatém vírou: individuální rozměr /Bultmann/ - Christologická odpověď na eklesiologickou problematiku

4. Soteriologické důsledky 146

Víra jako odevzdanost Kristu - Eschatologicky zacílený nový život uprostřed starého věku - Zákon již nemůže vést dál, když se na jeho základě nelze vyrovnat s Kristovým ukřižováním /Ga.3,13/ - Zástupnost = Bůh smíruje a odpouští - Obětní motiv v Ř.3,21-26 - Spravedlnost Boží - gen. subj. /Käsemann/ - Souvislost indikativu a imperativu - Zástupnost vylučuje individuální pojetí a duchovní pýchu /farizejství/ - Obdoba odpuštění u Ježíše

6/ Život "podle těla a podle Ducha" 153

/Základy pavlovské anthropologie/

1. Protiklad těla - SARX a Ducha 153

Eschatologické dění se projevuje v životě každého člověka - Kosmická povaha "těla" a Ducha /Ř.7,14-24; Ga.5,16-25/

2. Předběžný rozbor základních pojmů 155

Eschatologický rámec Pavlovy anthropologie

a/ Tělo - SARX 156

/1/ SARX jako pozemskost celého lidského bytí 156

/2/ SARX jako genealogická souvislost 156

/3/ SARX jako hmotnost 157

/4/ SARX jako sféra a jako mocnost - "Být v těle" 157

/5/ "Chodit podle těla" - Tělesnost jako způsob života, pro nějž se rozhodujeme 160

b/ Duch - PNEYMA 161

Ř.8,3-4 vztah mezi SARX a PNEYMA

/1/ Anthropologické užití termínu PNEYMA pro označení vnitřního života 161

/2/ Duch jako zpřítomnění eschatonu 162

/3/ Duch jako záračná Boží síla - původce charismat 164

/4/ Duch jako dar pro každého věřícího - Projev nového života - "Bytí v Kristu" 165

/5/ Život podle Ducha: Duch oblast Boží milosti a závazku 167

/6/ Duch svatý - oblast Boží 168

c/ Tělo - SÓMA 169

/1/ Tělo jako hříšná tělesnost 169

/2/ Tělo jako pozemský zjev člověka 169

/3/ Tělo jako život s možností rozhodování a proměny 170

/4/ Tělo Kristovo 171

3. Problém imperativů a hříchu věřících 172

Nový život jako objektivní proměna a jako rozhodování - Boussetovo pojetí - Byl Pavel gnostikem?

a/ Problém indikativů a imperativů 173

Ř.5,12-21 indikativy, Ř.6,4n; Fp.3,10n imperativy a další příklady - Obojí úzce spojeno, protože Boží dění nového života zasahuje i lidský subjekt

b/ Problém hříchu věřících 176

Eschatologicky přemožený hřích je pro křesťana osobně stálým pokušením, proti němuž musí bojovat - Výhrada eschatologického futura - Bezhríšnost není stav, nýbrž směřování

c/ Za koho mluví apoštol v Ř.7 179

Starší názory - Mluví v 1.osobě za člověka mezi Mojžíšem a Kristem

4. Pokus o souhrnnou interpretaci základních pojmů /SARX, PNEYMA atd./ 182

Jde o postavení člověka v různých fázích eschatologického dění Shrnutí:

a/ SARX 183

b/ PNEYMA 185

c/ SÓMA 188

5. Christocentrické založení nového života 189

Základem je osobní účast na kříži a vzkříšení Kristově - Ga.4,19 Bytí v Kristu - Mystika?

7/ Parenetická stránka Pavlovy zvěsti /Etika/ 195

1. Předpoklady 195

a/ Christologické východisko 195

Přecenění etiky u Schleiermachera - theologie kříže - etika parenetickým důsledkem zvěsti o Kristu

b/ Vztah ke starším tradicím etiky 197

Zdrženlivý vztah k příkazům Mojžíšova zákona - Ohlasy helénistické etiky - Fp.4,8; 1K.10,32; 1K.9,7

c/ Přeznačení 201

Svoboda v Kristu - Vyznání hříchu - Autority: slova Páně, apoštolské pokyny - vedení Duchem

2. Lásky 204

Základ v Ježíšově dvojpřikázání lásky - Lásky budující církev /proti individualismu/: 1K.8-10 - Vztah k Ježíšovu dvojpřikázání - Kdo je bližní? - Střed lásky: obecnství věřících - Odpuštění - Nefarizejství - Rozlišování, ne odsuzování - Služba - 1K.13

3. Zásadní problémy Pavlovy etiky 210

Fragmentárnost - Osobní, ne věcné zaměření - Aktualisovaná eschatologie: přehodnocení hodnot - Interimní etika? /A. Schweitzer/ - humanistický rys: vztah k bližnímu - Pomíjitelnost ostatních hodnot - Rigorismus a naléhavost - Osvobození od determinace - Realismus - Otázka kolektivní, dějinné víry - Osobní naléhavost - "Čistota srdce": podřízení Bohu v lásce k bližnímu

4. Muž a žena, rodina 218

Starozákonní rigorismus v oblasti pohlavní - Nové zdůvodnění: "Smilství" rozbíjí osobnost v základním vztahu lásky k bližnímu - Monogamie je odleskem monotheismu - Asketické prvky, ne principy - Závazek evangelia neruší ostatní relativní závazky společenské - Čistota srdce, pravdivost = funkce závazku lásky; jen jím je omezena - První přikázání a etika

5. Majetek, práce, společenské vztahy 225

Protest proti lakomství - Náznak spiritualisace: "jakoby ne" v 1K.7, 29-31 - Nespoléhat na majetek - Falešná starost - Práce a práce pro evangelium - Příkaz pracovat - Otroctví a 1K.7, 21-24 - Překonání vztahu otrok - pán v křesťanské obci: Fm.

6. Stát 233

Ř.13, 1-7 - Angelologický výklad - Christologický kontext - Exegese - 1K.6, 1nn - Fp.3, 20 - Deuteropauliny 1Tm.2, 1-4 - Tt.3, 1 - Varování proti entuziasmu a anarchismu

7. Orientace v mravním rozhodování 241

Přikázání - "Zkoumání" /δοκιμάζειν / Ř.12, 2 aj. - Moudrost - Církevní obecenství